

ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Ο ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΠΟΡΕΙΟΔΟΤΟΥ

ΦΑΙΝΕΤΑΙ ὅτι ἡ Φύσις, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ἐνλέγει ἰδιαιτέρᾳ τινὰ προνομιῶχα ὄργανα, δι' ὧν ἀποκαλύπτει τὰ θαυμάσια καὶ τὰ μυστήριά της, συμπληροῦσα οὕτω τὰς προσπάθειάς τῶν αἰώνων καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται τὸ περίεργον, τὸ ἀκατάληπτον φαινόμενον μερικῶν ἰδιοφυῶν, αἵτινες ἐμφανίζονται εἰς τὸν κόσμον κατέχουσαι ἔμφυτον καὶ οἰονεὶ ἀποκλειστικὸν τὸ μυστήριον τῶν προβλημάτων, εἰς ἃ ἠσχολήθησαν ἐπιμόνως καὶ συστηματικῶς — εἰς μάτην ὅμως — γενεαὶ ὀλόκληροι.

Μία ἀπὸ τὰς περιεργωτάτας, καὶ καταπληκτικὰς, καὶ ἀξίας θαυμασμοῦ καὶ ἰδιαιτέρας μελέτης τοιαύτης ἰδιοφυίας, εἶνε ἀναντιρρήτως καὶ ὁ ἐν Σύρῳ ἔξοχος ἑλληὴν ναυτικὸς Νικόλαος Κουτσο-

θίλης, οὐ ἢ φήμη καὶ τὰ ἔργα καὶ αἱ ἐφευρέσεις διήλθον ἤδη τὰ στενά τῆς Ἑλλάδος ὄρια.

Ὅταν ἦτο παῖς ἀκόμη, ἐφαίνετο τόσον ἀσθενικὸς καὶ ἀνισόρροπος, μὲ ὑγείαν τόσον εὐθραστον, ὥστε ὁ πατήρ του, τίμιος ἀλλ' ἀγράμματος Ὑδραῖος, ἀπόμαχος τοῦ ναυτικοῦ καὶ ἐφοπλιστῆς τῆς ἐν Συρῶ Ἑλληνικῆς Ἀτμοπλοίας, τὸν ἀπεμάκρυνε τοῦ σχολείου καὶ τὸν ἀφῆκε νὰ ἐνδυναμώσῃ τὰ νεῦρα καὶ τοὺς μῦς εἰς τὸν ὑπαίθριον βίον, εἰς τὸν ἀνοικτὸν ἀέρα, εἰς τὴν ἀναπεπταμένην θάλασσαν. Εἰς τὸ τότε ἀκμάζον ἐργαστάσιον τῆς Ἑλληνικῆς Ἀτμοπλοίας, ἐνθα ἐμορφώθησαν οἱ ἄριστοι τῶν ἐλλήνων μηχανικῶν, ὁ μικρὸς καχεκτικὸς ἀνεῦρεν οὐ μόνον τὴν ὑγείαν ὅλλα καὶ τὸ στοιχεῖόν του, εἰς ὃ ἀπὸ φύσεως εἶχε προσριθῆ Κελύμνημα, λευθοδρομαίαι, ἀλιεῖα, ἐκδρομαὶ θηρευτικαί, γυμναστικῆ, πεζοποραί, ἐκραταίωσαν μαζί μετὰ τὰ νεῦρα, καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸν χαρακτήρα του καὶ παρεσκεύασαν τὸ σημερινὸν σέμνωμα τῆς ἐν Ἑλλάδι ναυτικῆς.

* *

Οὐδέποτε ἐφοίτησεν εἰς σχολεῖον. Ἡ ὀρθογραφία, οἱ συντακτικὴ καὶ κανόνες, τὰ σουπίνα καὶ τὰ γερούνδια καὶ οἱ μέσοι ἄριστοι, καὶ οἱ ἄλλοι σχολαστικοὶ βουκόλακες, δὲν ἐβασάνισαν οὔτε ἐστρέβλωσαν τὸν παιδικὸν του νοῦν. Ἀφέθη νὰ βιδίσῃ ἐμπρὸς τὸν δρόμον του εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὰ πρῶτα διδάγματα ἔσχεν ἀπὸ ἓνα σπάνιον καὶ κορυφαῖον ναυτικόν, τὸν Γ. Πιπῖνον, ἀντιπλοίαρχον καὶ ἔφορον τοῦ ἐργοστασίου, διαγνώσαντα κατὰ τι τὸ ἔκτακτον ἐν αὐτῷ. Ἀλλὰ τὰς σπουδὰς, εἰς ἃς ἐπεδόθη βραδύτερον, ἐυσυστηματοποίησεν οἰκοθεν, κατ' ἴδιον τρόπον καὶ μέθοδον, ἣν ἠκολούθει ὀρμεμφύτως ἢ ἰδιοφυῖα του. Τῇ συστάσει τοῦ Πιπῖνου ὁ αἰμνηστος διευθυντῆς τοῦ Ἀστεροσκοπείου Σμῖθ τὸν ἐμύησεν εἰς τὰ μηχανικὰ, ὁ ἄγγλος Douu εἰς τὰ περὶ μηχανητισμοῦ καὶ πυξιδίων, ἄλλοι δὲ εἰς ἄλλα. Ἄλλ' ἦτο τόσον θυμασία ἢ εὐχέρεια μεθ' ἧς ἀντελαχθάνετο καὶ κατέκτα ἀλληλοδιαδόχως τὰς γνώσεις ταύτας, ὥστε ἐνόμιζέ τις ὅτι δὲν ἐδιδάσκετο, ἀλλ' ἀπλῶς ἀνεπόλει πράγματα, τὰ ὁποῖα κατεῖχεν ἄλλοτε.

* *

Ἐκεῖνο πρὸ πάντων τὸ ὁποῖον ἐξεδηλώθη καὶ ἐχαρακτήρισεν τὸν Κουτσοβίλην, ἦτο ἡ δύναμις τῆς θελήσεως, ἡ χαλυθδίνη, ἡ ἀνένδοτος, ἡ πρὸ οὐδενὸς ἐμποδίου σταματῶσα, — ἀσφαλὲς καὶ ἀναπόδραστον γνώρισμα ὅλων τῶν ἰσχυρῶν πνευμάτων, τὰ ὁποῖα προώρισται νὰ ἐξαρθῶσιν ὑπεράνω τῶν κοινῶν καὶ πεπατημένων.

— «Τίποτε δὲν εἶνε ἀδύνατον εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὸν ἥλεκ-

τρισμαδὸν καὶ τὰ θαύματά του». ἔδογματιζεν ὁ νεαρὸς Κουτσουβίλης. Καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν αὐτὴν, ἐγένετο κύριος, ὡς οἱ μεγάλοι καὶ βίαιοι κατακτηταί, ἀπέβου πλούτου γνώσεων, μυθίσεως, πείρας.

Καὶ μετὰ μικρὸν ἡ φυσικομαθηματικὴ, τὰ ναυτικά, θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς, ἡ ναυπηγικὴ, ἡ μηχανικὴ, ἡ γεωγραφία, ἡ ἀστρονομία, ἡ κοσμογραφία, ἡ ζωγραφικὴ, καὶ δὴ ἡ θαλασσογραφία, εἰς ἣν ἰδίως ἐπεδόθη, ἡ χαρτογραφία. ἐν ἧς τυγχάνει ἀπαράμιλλος, ἡ γαλλικὴ γλῶσσα, ἡ ἀγγλικὴ, ἡ ἰταλικὴ, ἐγένοντο αὐτῷ ἀντικείμενα τόσον συνήθη καὶ ἀπλούστατα, ὡς νῦν ἦτο ἐξοικειωμένον ἀπὸ αἰῶνος μετ' αὐτῶν.

* *

Ἡ ἐργασία καὶ ἡ παραγωγικότης του εἰσὶ καταπληκτικὰ αὐτόχρονα. Νομίζεις ὅτι ἐργάζεται καὶ δημιουργεῖ ὡς δι' αἵματος. Ἡ μεταφορὰ δὲν εἶνε ἄκαιρος. Ὁ αἵμας ἐδῶ εἶνε τὸ ἐν αὐτῷ ὑπέροχον δαιμόνιον, καὶ τι ὑπέρτερον ἀνθρωπίνως. Ἡ ἀπαριθμησις μόνη τῶν ἔργων του καὶ τὸ εἶδος αὐτῶν ἀρκεῖ νὰ ζαλίσῃ τὸν ἀναγνώστην. Καὶ ὅλα ἄρτια, ἐπιβάλλοντα, φέροντα τὴν σφραγίδα τῆς ἰδίας προσωπικότητος.

Ἐτοποθέτησεν ἐπιτυχῶς φάρους καὶ φηνοὺς ἀνὰ τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος· κέκτηται εἰδικότητα εἰς τὸ κατασκευάζειν καὶ κανονίζειν πυξίδας κοινὰς καὶ παρεκτροπικὰς· κατεσκεύασε βαρόμετρα ἀτμοπλοικῶν ἐταιριῶν καὶ ἰδιωτῶν· ἐξέδωκε τὸ «περὶ παρεκτροπῆς τῶν πυξίδων», ἔργον πρωτοφανὲς ἐν Εὐρώπῃ καὶ τὸ «περὶ ἐξαρτισμοῦ τῶν πλοίων», ἀμφοτέρω ἐκτιμηθέντα ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἐπιτροπῶν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν ὡς πρωτότυπα καὶ ἐποβληθέντα τοῖς ναυτικοῖς, τὸ «περὶ ἡλιακῶν ὥρολογίων»· ἄσθρα δὲ καὶ μονογραφίας καὶ μελέτας ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Π υ θ έ α ς ὡς ἀναποκριτῆς τῆς «Ἀκροπόλεως» ἐδημοσίευσεν πολλὰς: περὶ τοῦ Ἴσθμου, περὶ Νηυταπάτης, περὶ Ἀβχριῶν, Ἀνεμολογίων, Πινάκων Ἀναλογικῶν, Τεταρτημορίων, Διαγραμμάτων τοῦ Ναπιέρ, περὶ ἱστορίας τῆς πυξίδος, τῆς χαρτογραφίας, τῶν ἡλιακῶν ὥρολογίων κλπ. Περιελθὼν ἰδίαις δαπάναις ὅλην σχεδὸν τὴν Μεσόγειον καὶ δι' ἐπιτοπίων μελετῶν ἐξακριβώσας πᾶσαν ἐνδιαφέρουσαν λεπτομέρειαν συνέγραψε τὸν «Νέον τελειότατον λιμενοδείκτην» ἐκ 55 τυπογραφικῶν φύλλων συγχείμενον μετὰ 250 εἰκόνων λιμένων ἐκδιδόμενον κατ' αὐτὰς μετὰ τῆς «Νέας πρακτικῆς ναυτικῆς». δι' ἧς ἀπλοποιεῖται ἡ σπουδὴ τῆς ναυτικῆς, ἧτις μέχρι τοῦδε ὡς μόνον ὁδηγὸν εἶχε τὸν ἀπηργαιωμένον «Πρωρεα» τοῦ Νόριε. Τῷ 1892, τριακοντούτης ὢν, ἐξέδωκε τὸ πρῶ-

τον του ἔργου — τὸν «Χάρτην τῆς Σύρου». Μετ' αὐτὸν δέ, τοὺς τῶν Σπετσῶν καὶ Ψαρρῶν ἔχει δ' ἐτοιμοὺς τῆς Ὑδρας, τῆς Χίου, τὸν ναυτικὸν τῆς Μεσογείου μετὰ τῶν διαφόρων λιμένων, καὶ ἄλλους. Σημειώσατε δὲ ὅτι εἶνε χάρται αὐτοί, τέλειοι, λεπτομερεῖς, ἀκριβέστατοι — καὶ ὄχι μουντζούραις ἐξ ἀντιγραφῆς στρεβλῆς ξένων. Διότι ὁ κ. Κουτσοβίλης ἀδιαλείπτως μελετᾷ, παρατηρεῖ, δημιουργεῖ. Εἶνε ὁ μόνος ἄλλως τε ἐκ τῶν ἐλλήνων ναυτικῶν μας, ὅστις κέκτηται τελειοτάτην ναυτικὴν βιβλιοθήκην καὶ πολύτιμον συλλογὴν ναυτικῶν ἐργαλείων. Τὸ περὶ «Ἐξαρτισμοῦ τῶν πλοίων» μετὰ ναυτικοῦ λεξικοῦ ἔργον του, καὶ τὸ «Περὶ παρεκτροπῶν τῶν πυξίδων», ὅπερ εἰς ὀλίγας ξένας γλώσσας εὔρηται τόσον ἄριον καὶ μεθοδικόν, ἐγκριθέντα ἀμφότερα ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἐγένοντο εὐεργετικά καὶ ἀναπόφευκτα ἐφόδια εἰς τοὺς μελετῶντας ἐκ τῶν ναυτικῶν μας. Τὸ περὶ «Ἑλιακῶν ὠρολογίων» σύγγραμμά του εἰς οὐδεμίαν εὐρωπαϊκὴν γλῶσσαν ὑπάρχει, ἀνομολογεῖται δὲ ὡς πρακτικωτάτης καὶ ἀναμφισβητήτου χρησιμότητος.

Καὶ αὐτὰ μὲν εἶνε τὰ ὀπωσοῦν γνωστὰ ἔργα τοῦ Κουτσοβίλη. Ἄλλ' ἔχει ἀποταμιεύσει τόσην ὕλην καὶ τοσαῦτα στοιχεῖα μελοῦσης ἐργασίας, ὥστε τίς οἶδε ποίας ἐκπλήξεις μᾶς ἐτοιμάζει βραδύτερον. Μεταξὺ τῶν ἀνεκδότων συγγραμῶν του τῶν ἐτοιμῶν πρὸς δημοσίευσιν, εἰσὶν αἱ «περὶ Χαρτογραφίας» —, «περὶ Ναυπηγικῆς» —, «περὶ πυξίδων, βαρομέτρων καὶ θερμομέτρων» —, καὶ ἄλλα.

*
*
*

Καὶ τοιοῦτος μὲν ὡς συγγραφεὺς — ὁ μόνος ἄλλως τε Ἑλλήνων ναυτικῶν συγγραφεὺς — εὐσυνείδητος, παρατηρητικώτατος, μεθοδικός, πρωτότυπος.

Ἄλλ' ἐκεῖ ὁ τὸ ὅποιον χαρακτηρίζει καὶ τιμᾷ αὐτόν, εἶνε ἡ τελευταία ἐφεύρεσις του. Καταγινόμενος ἐπ' ἐσχάτων εἰς τὴν «Νέαν Πρακτικὴν Ναυτικὴν» του καὶ ζητῶν νὰ εὔρη τὴν ἀκριβῆ πορείαν μεταξὺ δύο σημείων, ἐσκέφθη ὅτι, ἐὰν ὁ παράλληλος ᾗτο σταυροειδῆς καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐφήρμοζε τὸ ἀνεμολόγιον. ἐξ οὗ νὰ ἀφαιρηθῆ ἡ παρεκτροπὴ τῆς πυξίδος καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ θαλασσογραφικοῦ χάρτου παραλλογὴ τοῦ ἀστρικοῦ ἀπὸ τὸν μαγνητικὸν πόλον, θὰ εὔρισκεν ἀμέσως τὴν τε πορείαν καὶ τὸ σημεῖον τοῦ πλοίου, ἀπλοῦστατα, χωρὶς προβλήματα καὶ ἀναλογίας καὶ ἐξισώσεις καὶ σὺν καὶ πλὴν καὶ ματαίου χρόνου ἀπώλειαν. Τὸ ἐδοκίμασε διὰ χαρτίνου προχείου ἐργαλείου, τὸ ἐβασάνισε, τὸ ἐφήρμοσε καὶ τὸ ἐπέτυχε. Καὶ ἐφεῦρεν οὕτω τὸν ΠΟΡΕΙΟΔΟΤΗΝ, ὃν ἡ παρὰ

τοῦ Ὑπουργείου συστάσα ἐπιτροπὴ ἐνέκρινεν, Ἄγγλος καθηγητῆς τῶν Φυσικομαθηματικῶν καὶ τῆς Ναυτικῆς ἰθαύμασε καὶ τὸν συνεχάρη γράψας ἐκτενῆ κρίσιν, ἣς περίληψιν κατὰ μετάφρασιν ἐδημοσίευσεν ἢ Ἀ κ ρ ὀ π ο λ ι ε ς, εὐρωπαϊκὸν δὲ κατὰσθημα τοῦ προτείνει τὴν κατασκευὴν ἐταιρικῶς. Τοῦ τελειοτάτου τούτου ὄργάνου, τοῦ χρησίμου πρὸς ἄμεσον εὐρεσιν τῆς πορείας καὶ καθορισμὸν τοῦ σημείου τοῦ πλοίου, ἀναμένεται παρὰ τῆς ἐν Παρισίοις Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς τὸ προνόμιον τῆς εὐρεσιτεχνίας, ὅπως παραδοθῆ εἰς χρῆσιν τοῦ εὐγνωμονοῦντος ἑλληνικοῦ καὶ ξένου ναυτικοῦ.

* *

*

Τοιοῦτος ἐν διαγράμματι ὁ μοναδικός μας Ἕλληναυτικὸς— ἀληθὲς σέμνωμα τῆς ναυτικῆς παρ' ἡμῖν ἐπιστήμης, οὐ τὴν εἰκόνα παρατιθέμεθα χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Ἡ μ ε ρ ο λ ο γ ί ο υ Ἰσας θὰ συνεπληροῦτο κατὰ τι ἢ ἀτελής αὕτη ἠθογραφία, ἐὰν ἠθέλομεν ἐπιπροσθέσει ὅτι ὁ Κουτσοβίλης εἶνε καὶ τύπος σπάνιος κοινωνικοῦ ἀνθρώπου, φίλος ἀκραιφνῆς καὶ εὐπροσῆγορος, ἀφωσιωμένος εἰς τοὺς συγγενεῖς του, εὐγνώμων εἰς τοὺς ἐνθαρρύναντας τὰ πρῶτα αὐτοῦ βήματα, θερμὸς καὶ ἀληθῆς πατριώτης, ἀφιλοκερδῆς, ἀκριβοδίκχιος εἰς τὰς σχέσεις του, ἐπιθυμητὸς εἰς τοὺς κύκλους τῶν γνωρίμων καὶ θαυμαστῶν του.

Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ τὰ προτόντα ἐξυπονοοῦνται ὡς ἀναπόφευκτον παρακολούθημα μιᾶς τόσον ἀστίας ἰδιοφυίας, εἰς ἣν ἡ φύσις ἐπεδαψίλευσεν ἀρειδῶς θησαυροὺς πνεύματος καὶ εὐθυκρισίας, ἀφοῦ ὁ Κουτσοβίλης εἶνε ἐν ἀπὸ τὰ προνομιοῦχα πλάσματά της!

ΣΚΟΡΠΙΑ ΦΥΛΛΑ

Ἡ οἰκογένεια ὁμοιάζει μὲ δένδρον τοῦ ὁποίου ὅλοι οἱ κλάδοι, ὅλα τὰ φύλλα συμβοηθοῦνται διανεμόμενα τὴν δρόσον τοῦ οὐρανοῦ, ἀναπιευσόμενα ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἥλιον καὶ ὑριστάμενα τῆς αὐτῆς ἀτμοσφαιρας τὰς ἐπιδράσεις.

*

Ὅλοι ἔχομεν φίλους ἀρθόλους ἐν τῷ βίῳ· ἀλλὰ φίλον σπανίως συναντᾷ κανεὶς.

*

Ὁ καλλίτερος φύλαξ τῆς ἀρετῆς εἶνε— ἡ ἐργασία.

*

Ἡ ἀδυναμία τῆς γυναικὸς εἶνε τὸ ἰσχυρότερον ὄπλον κατὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀνδρός.